

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych rocznych ocen klasyfikacyjnych na lekcjach wiedzy o społeczeństwie w klasie trzeciej (poziom rozszerzony)

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2022 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny:				
	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
	2	3	4	5	6
I. Ustroje współczesnych państw					
Temat lekcji: Modele ustrojowe państw					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ustrój polityczny ▪ system polityczny ▪ forma rządów ▪ reżim polityczny ▪ ustrój terytorialno-prawny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady współczesnych: <ul style="list-style-type: none"> - monarchii i republik, - państw demokratycznych, autorytarnych i totalitarnych, - państw unitarnych i państw o złożonej strukturze prawno-terytorialnej; ▪ wymienia podstawowe cechy państw demokratycznych i państw totalitarnych; ▪ wskazuje podstawową różnicę pomiędzy monarchią a republiką. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe elementy tworzące ustrój państwa; ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „monarchia”, „republika”, „system rządów”, „państwo unitarne”, „państwo złożone”, „federacja”, „autonomia”; ▪ wskazuje podstawowe różnice między monarchią a republiką; ▪ wymienia podstawowe typy monarchii i republik; ▪ wymienia podstawowe systemy rządów; ▪ wskazuje podstawowe reżimy polityczne i ich charakterystyczne cechy; ▪ podaje przykłady państw, w których panują współcześnie reżimy autokratyczne; ▪ wskazuje różnice między państwem unitarnym a państwem złożonym; ▪ podaje przykłady państw unitarnych i złożonych we współczesnym świecie; ▪ wymienia podstawowe rodzaje państw złożonych; ▪ wyjaśnia przyczyny wyodrębniania terytoriów autonomicznych; ▪ podaje przykłady terytoriów autonomicznych funkcjonujących w Europie i na świecie; ▪ wyjaśnia, na czym polega autonomia; ▪ przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy modelu ustrojowego określanego jako liberalna demokracja; ▪ na wybranych przykładach charakteryzuje dyktaturę wojskową; ▪ porównuje rozwiązania ▪ terytorialno-prawne występujące w państwach złożonych różnego typu; ▪ charakteryzuje sytuację terytoriów autonomicznych w wybranych państwach europejskich; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, wykresy] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje zakres znaczeniowy pojęć: „ustrój polityczny” i „system polityczny”; ▪ przedstawia na przykładach różnice w definiowaniu pojęć „ustrój państwa” i „system polityczny”; ▪ dostrzega wady i zalety koncepcji „idealnego państwa” stworzonej przez Platona; ▪ porównuje znaczenie pojęcia „reżim” w języku potocznym i naukowym; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do ustrojów terytorialno-prawnych funkcjonujących w Królestwie Hiszpanii, Republice Federalnej Niemiec, Konfederacji Szwajcarskiej i w innych państwach świata; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska]; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat współczesnych i historycznych modeli ustrojowych państwa.

		[Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska].			
Temat lekcji: Monarchie i republiki					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ sukcesja ▪ prezydent ▪ kolejalna głowa państwa ▪ rola głowy państwa w republice ▪ funkcje prezydenta ▪ wybór prezydenta ▪ kolejalna głowa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia współczesne monarchie europejskie; ▪ podaje przykłady współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych i parlamentarnych; ▪ podaje przykłady współczesnych monarchii elekcyjnych i dziedzicznych; ▪ wymienia klasyczne kompetencje głowy państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo postępuje się terminami: „monarchia”, „republika”, „głowa państwa”, „prezydent”; ▪ wymienia typy współczesnych monarchii; ▪ podaje cechy współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych i parlamentarnych; ▪ wymienia współczesne monarchie europejskie; ▪ omawia podstawowe zasady sukcesji we współczesnych monarchiach; ▪ przedstawia sposoby wyboru głowy państwa wykorzystywane we współczesnych republikach; ▪ wymienia podstawowe kompetencje głowy państwa we współczesnych systemach republikańskich; ▪ wskazuje formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolejalny]; ▪ podaje przykłady kolejalnych organów pełniących funkcję głowy państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje ze sobą współczesne monarchie absolutne, konstytucyjne i parlamentarne; ▪ analizuje normy dotyczące sukcesji we współczesnych monarchiach; ▪ zestawia ze sobą formy odpowiedzialności monarchy; ▪ porównuje sposoby wyboru głowy państwa w wybranych republikach współczesnych; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, wykresy] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi i przedstawia informacje na temat kompetencji głowy państwa w wybranej monarchii współczesnej; ▪ gromadzi, analizuje i przedstawia informacje dotyczące kolejalnych głów państwa funkcjonujących w wybranych państwach świata; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych dotyczące głowy państwa w wybranym państwie świata; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, wykresy] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat funkcjonowania współczesnych monarchii i republik.
Temat lekcji: Władza ustawodawcza					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje parlamentu ▪ struktura parlamentu ▪ proces legislacyjny ▪ system wyborczy ▪ mandat parlamentarny ▪ immunitet parlamentarny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odróżnia parlament od innych organów władzy w państwie; ▪ wymienia funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; ▪ podaje przykłady form realizacji poszczególnych funkcji parlamentu; ▪ rozpoznaje dwie podstawowe struktury parlamentu [monokameralną i bikameralną]; ▪ wymienia podstawowe etapy procesu legislacyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest parlament; ▪ prawidłowo postępuje się pojęciami: „inicjatywa ustawodawcza”, „proces legislacyjny”, „legislatywa”; ▪ charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; ▪ rozpoznaje formy realizacji poszczególnych funkcji parlamentu; ▪ wyjaśnia, na czym polega kadencyjność parlamentu; ▪ wymienia podstawowe tryby funkcjonowania parlamentów; ▪ prawidłowo postępuje się pojęciami „izba wyższa parlamentu”, „izba niższa parlamentu” oraz „izba pierwsza”, „izba druga”; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada jawności obrad parlamentu; ▪ tłumaczy, na czym polegają mandat wolny i mandat związany; ▪ wskazuje, jakie są praktyczne konsekwencje stosowania mandatu wolego i mandatu związanego; ▪ wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ na wybranych przykładach omawia różnice w kompetencjach poszczególnych izb parlamentu; ▪ porównuje różne sposoby podejmowania decyzji w parlamentach [różne rodzaje większości]; ▪ porównuje różne systemy wyborcze, wskazując ich wady i zalety; ▪ analizuje wady i zalety immunitetów parlamentarnych: formalnego i materialnego; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia argumenty i kontrargumenty podnoszone w sporze dotyczącym oceny funkcjonowania parlamentów monokameralnych i bikameralnych; ▪ wyjaśnia zależność między strukturą polityczną parlamentu a systemem partyjnym; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy ustawodawczej; ▪ porównuje immunitety parlamentarne: formalny i materialny. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.

		podaje podstawowe cechy systemów wyborczych.			
Temat lekcji: Władza wykonawcza					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ głowa państwa ▪ rząd ▪ odpowiedzialność polityczna ▪ koalicja rządowa ▪ rząd mniejszościowy ▪ współrzędzenie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje działania właściwe dla organów władzy wykonawczej; ▪ podaje przykłady państw, w których funkcjonują monokratyczny i dualistyczny model władzy wykonawczej; ▪ podaje przykłady kompetencji właściwych dla głowy państwa i premiera/kancelerza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „egzekutywa”, „gabinet”, „premier”, „kancelarz”, „wotum zaufania”; ▪ wyjaśnia, jaką rolę pełni premier/kancelerz; ▪ rozróżnia dwa modele władzy wykonawczej: monokratyczny i dualistyczny; ▪ wymienia etapy podstawowej procedury tworzenia rządu; ▪ wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność polityczna [indywidualna i kolegialna]; ▪ tłumaczy, jak funkcjonują rządy koalicyjne, większościowe i mniejszościowe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia różne typy relacji między głową państwa a rządem; ▪ charakteryzuje relacje między premierem i gabinetem a monarchą na przykładzie systemu funkcjonującego w Wielkiej Brytanii; ▪ na wybranych przykładach charakteryzuje relacje między premierem i gabinetem a głową państwa w republice, np. Niemczech i Francji; ▪ przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych; ▪ na wybranych przykładach wyjaśnia, na czym polega zjawisko koabitacji; ▪ porównuje sposoby powoływania rządu w dwóch wybranych państwach [np. w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej]; ▪ porównuje rozwiązania regulujące kwestię odpowiedzialności politycznej w dwóch wybranych państwach [np. w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej]; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy wykonawczej; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy wykonawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zestawia ze sobą różne typy koalicji rządowych; ▪ porównuje funkcjonowanie koalicji rządowych w wybranych państwach [np. w Republice Federalnej Niemiec i Republice Francuskiej]; ▪ porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych, z uwzględnieniem ich stabilności i dostępnych im możliwości działania; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy wykonawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ na wybranych przykładach analizuje mechanizmy kryzysów rządowych we współczesnym świecie; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą wykonawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat władzy wykonawczej w poszczególnych państwach i okresach historycznych.
Temat lekcji: Systemy polityczne					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ system parlamentarno-gabinetowy ▪ system prezydencki ▪ system kanclerski ▪ system semiprezydencki ▪ system parlamentarno-komitetowy ▪ system superprezydencki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe systemy polityczne typowe dla reżimów demokratycznych; ▪ podaje przykłady państw, w których funkcjonują podstawowe systemy polityczne charakterystyczne dla reżimów demokratycznych [np. system kanclerski – Niemcy; system prezydencki – USA]; ▪ rozpoznaje podstawowe cechy systemu parlamentarno-gabinetowego oraz systemu prezydenckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest system polityczny; ▪ określa, które systemy rządów dominują na poszczególnych kontynentach; ▪ wymienia podstawowe cechy systemów: <ul style="list-style-type: none"> - parlamentarno-gabinetowego, - prezydenckiego, - kanclerskiego, - semiprezydenckiego, - parlamentarno-komitetowego, - superprezydenckiego; ▪ charakteryzuje podstawowe rozwiązania ustrojowe funkcjonujące w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, Szwajcarii, USA i Rosji [organy władzy, ich kompetencje i łączące je zależności]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje pozycję i kompetencje prezydenta w systemach prezydenckim i superprezydenckim; ▪ porównuje pozycję i kompetencje szefa rządu w systemach parlamentarno-gabinetowym i kanclerskim; ▪ wymienia rozwiązania charakterystyczne dla systemów rządów w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, USA, Szwajcarii i Rosji. ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów; ▪ interpretuje przepisy prawne odnoszące się do systemów rządów [z konstytucji i innych źródeł normatywnych obowiązujących w wybranych państwach świata]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje ze sobą elementy klasycznych systemów rządów: <ul style="list-style-type: none"> - uprawnienia głowy państwa, - relacje głowy państwa z rządem, - relacje między organami władz ustawodawczej i wykonawczej; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z funkcjonowaniem różnych systemów politycznych we współczesnych państwach demokratycznych i niedemokratycznych, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat systemów politycznych z wybranych państw świata i z poszczególnych okresów historycznych.

II. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej					
Temat lekcji: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej					
<ul style="list-style-type: none"> preambuła zasady ustrojowe stany nadzwyczajne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „preambuła”, „konstytucja”/„ustawa zasadnicza”, „stany nadzwyczajne”; podaje podstawowe cechy konstytucji; wskazuje podstawowe zasady wynikające z preambuły <i>Konstytucji RP</i>; wymienia podstawowe zasady ustrojowe wynikające z <i>Konstytucji RP</i>; podaje przykłady konstytucyjnych praw i wolności: <ul style="list-style-type: none"> osobistych, politycznych, ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym konstytucja różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w RP; prawidłowo posługuje się terminami: „nowelizacja konstytucji”, „stany nadzwyczajne”, „stan wojenny”, „stan wyjątkowy”, „stan klęski żywiołowej”; wyjaśnia, na czym polegają szczególnie treść, forma i moc konstytucji; porównuje okoliczności uchwalenia konstytucji polskich z lat 1791, 1921 i 1997; wymienia podstawowe zapisy z preambuły <i>Konstytucji RP</i> z 1997 r.; podaje daty roczne uchwalenia Konstytucji 3 maja i konstytucji marcowej; wyjaśnia znaczenie zasad ustrojowych zawartych w <i>Konstytucji RP</i>: <ul style="list-style-type: none"> republikańskiej formy rządu, demokratycznego państwa prawa, pluralizmu politycznego i społecznego, suwerenności narodu i przedstawicielstwa, podziału i równowagi władz, jednolitości państwa, konstytucjonalizmu, decentralizacji władzy publicznej i samorządności, gwarancji praw i wolności, społecznej gospodarki rynkowej; przedstawia rodzaje stanów nadzwyczajnych w Polsce; wymienia warunki wprowadzenia stanu nadzwyczajnego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne; analizuje treść preambuły <i>Konstytucji RP</i>; prawidłowo posługuje się nazwami jednostek redakcyjnych <i>Konstytucji RP</i>; omawia cechy i strukturę polskiej ustawy zasadniczej; przedstawia zasady ograniczania praw i wolności człowieka w okresie trwania stanów nadzwyczajnych; interpretuje wybrane przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i>; odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące <i>Konstytucji RP</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje genezę, postanowienia i znaczenie konstytucji polskich z lat 1791, 1921 i 1997; odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące <i>Konstytucji RP</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu upowszechnienie wśród uczniów znajomości zasad uwzględnionych w <i>Konstytucji RP</i>; organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych funkcjonowaniem rozwiązań ustrojowych wynikających z <i>Konstytucji RP</i> oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat <i>Konstytucji RP</i>.
Temat lekcji: Procedury demokratyczne w Polsce					
<ul style="list-style-type: none"> wybory zasady wyborcze próg wyborczy referendum inicjatywa ludowa partycypacja konsultacje informowanie 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „czynne prawo wyborcze”, „bierne prawo wyborcze”, „większość względna”, „mandat”; wymienia organy władzy pochodzące z wyborów; charakteryzuje konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; uzasadnia konieczność przeprowadzania konsultacji publicznych oraz informowania społeczeństwa o kluczowych decyzjach władz państwowych. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie wyborów w państwie demokratycznym; prawidłowo posługuje się terminami: „większość względna”, „większość bezwzględna”, „okręg wyborczy”, „obwód głosowania”, „próg wyborczy”, „partycypacja”; charakteryzuje konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; przedstawia obowiązujące w Polsce zasady przeprowadzania wyborów na Prezydenta RP, do Sejmu i Senatu RP, do Parlamentu Europejskiego oraz wyborów samorządowych; 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zasady i procedury przeprowadzania wyborów na Prezydenta RP, do Sejmu i Senatu RP, do Parlamentu Europejskiego oraz wyborów samorządowych; przedstawia zasady organizacji referendum ogólnokrajowych i lokalnych w Polsce; wyjaśnia, co to znaczy, że wynik referendum jest wiążący; podaje, jakie są zasady realizacji inicjatywy ludowej w Polsce; interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i <i>Kodeksu wyborczego</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia zasady i procedury przeprowadzania wyborów na Prezydenta RP, do Sejmu i Senatu RP, do Parlamentu Europejskiego oraz wyborów samorządowych; odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce; porównuje zasady organizacji różnego typu referendum w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu np. zwiększenie poziomu partycypacji obywatelskiej wśród uczniów; organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą funkcjonowania procedur demokratycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym są referenda oraz inicjatywa ludowa; ▪ tłumaczy, jaki wpływ ma przeprowadzenie konsultacji i informowanie społeczeństwa przez organy władzy na poziom partycypacji obywatelskiej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce. 		tego, jak funkcjonują procedury demokratyczne we współczesnej Polsce i jak funkcjonowały one w poprzednich okresach historii polskiego państwa.
Temat lekcji: Parlament RP					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sejm RP ▪ Senat RP ▪ Zgromadzenie Narodowe ▪ Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu ▪ komisje parlamentarne ▪ prezydium Sejmu i Senatu ▪ Konwent Seniorów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „mandat poselski”, „mandat senatorski”, „kadencja”, „klub poselski”; ▪ podaje przykłady funkcji Sejmu i Senatu; ▪ wymienia główne organy Sejmu i Senatu RP; ▪ podaje aktualnych marszałków obu izb parlamentu; ▪ wymienia podstawowe etapy zwykłej procedury ustawodawczej oraz uczestniczące w niej organy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „koło poselskie”, „komisja”, „kworum”, „skrócenie kadencji”; ▪ charakteryzuje główne kompetencje Sejmu RP i Senatu RP; ▪ przedstawia główne funkcje Sejmu RP i Senatu RP oraz wskazuje przykłady ich realizacji; ▪ podaje główne zasady funkcjonowania parlamentu w Polsce; ▪ wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów; ▪ podaje cechy mandatu wolnego funkcjonującego w Polsce; ▪ wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego; ▪ omawia główne kompetencje Zgromadzenia Narodowego; ▪ wymienia podmioty decydujące o skróceniu kadencji Sejmu RP; ▪ podaje podstawowe zasady głosowania w polskim parlamencie; ▪ charakteryzuje zwykłą procedurę ustawodawczą; ▪ sporządza, na podstawie własnych obserwacji, notatkę prasową o przebiegu wybranych obrad Sejmu RP lub Senatu RP; ▪ przygotowuje wystąpienie dotyczące sprawy, której poświęcone były wybrane obrady Sejmu RP lub Senatu RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje relacje pomiędzy legislatywą a egzekutywą w Polsce; ▪ charakteryzuje relacje pomiędzy legislatywą a władzą sądowniczą w Polsce; ▪ charakteryzuje rolę parlamentu w dyplomacji publicznej; ▪ przedstawia skład i główne zadania organów Sejmu RP i Senatu RP; ▪ omawia sytuacje, w których następuje wygaśnięcie mandatu poselskiego lub senatorskiego; ▪ porównuje funkcjonowanie mandatów materialnego i formalnego w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP i Zgromadzenia Narodowego; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu; ▪ porównuje i ocenia przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP i Zgromadzenia Narodowego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą np.: <ul style="list-style-type: none"> - instytucji immunitetu poselskiego, - roli Senatu RP, - postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP, ▪ a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat funkcjonowania parlamentu we współczesnej Polsce i w poszczególnych okresach historii państwa polskiego.
Temat lekcji: Prezydent RP					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje ▪ kompetencje ▪ zadania ▪ odpowiedzialność 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady kompetencji Prezydenta RP i działań podejmowanych przez głowę państwa; ▪ wymienia osoby, które sprawowały urząd Prezydenta RP po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia funkcje i kompetencje Prezydenta RP; ▪ wskazuje zadania Prezydenta RP: <ul style="list-style-type: none"> - w polityce zagranicznej, - jako zwierzchnika sił zbrojnych, - w sprawach związanych z bezpieczeństwem państwa; ▪ wymienia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada kontrasygnaty. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia znaczenie prerogatywy w kontekście pozycji ustrojowej Prezydenta RP; ▪ charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów, Sejmem RP i Senatem RP; ▪ charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a organami władzy sądowniczej; ▪ przedstawia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia, że w Polsce funkcjonują niektóre elementy systemu semiprezydencyjnego; ▪ wyjaśnia, czym jest delikt konstytucyjny; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP; ▪ porównuje i ocenia przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat pozycji ustrojowej i aktywności politycznej głowy państwa we współczesnej Polsce i w poprzednich okresach historii polskiego państwa.

			<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP. 		
Temat lekcji: Rada Ministrów RP					
<ul style="list-style-type: none"> premier ministrowie wotum zaufania wotum nieufności administracja rządowa województwie służba cywilna 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: Rada Ministrów”, „prezes Rady Ministrów”, „minister”, „ministerstwo”, „wotum nieufności”; przedstawia skład Rady Ministrów RP, wymieniając kluczowe ministerstwa; wskazuje przykłady działań podejmowanych przez Radę Ministrów RP; podaje imię i nazwisko aktualnego Prezesa Rady Ministrów RP. 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „konstruktywne wotum nieufności”, „odpowiedzialność polityczna”, „odpowiedzialność konstytucyjna”, „wojewoda”, „administracja publiczna”; wymienia kompetencje Rady Ministrów RP; wymienia zadania Prezesa Rady Ministrów; omawia poszczególne procedury powoływania Rady Ministrów; wymienia sytuacje, w których premier składa dymisję Rady Ministrów; wyjaśnia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności oraz wotum nieufności wobec poszczególnych ministrów; omawia zasady konstytucyjnej odpowiedzialności członków rządu; wymienia podstawowe obszary działania rządu; charakteryzuje strukturę administracji publicznej w Polsce; charakteryzuje rolę wojewody i wymienia jego zadania; wyjaśnia, czym jest służba cywilna, i wymienia jej zadania; podaje zasady postępowania obowiązujące urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje procedury powoływania Rady Ministrów RP; przedstawia relacje między Radą Ministrów a Prezydentem RP, Sejmem RP i Senatem RP; charakteryzuje poszczególne działy administracji rządowej; wyjaśnia, na czym polega różnica między administracją zespoloną a administracją niezespoloną; interpretuje przepisy prawne z Konstytucji RP i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Rady Ministrów i innych organów administracji publicznej; odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Rady Ministrów RP i innych organów administracji publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje procedury regulujące wyłanianie rządu Rzeczypospolitej Polskiej z analogicznymi procedurami obowiązującymi w Republice Federalnej Niemiec; rozpoznaje organy administracji zespolonej oraz administracji niezespolonej; uzasadnia, że w Polsce występują elementy systemów parlamentarno-gabinetowego i kanclerskiego; odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Rady Ministrów RP i innych organów administracji publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą pozycji ustrojowej i aktywności politycznej Rady Ministrów w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat pracy wybranych ministrów i ministerstw w Polsce.
Temat lekcji : Sądy i trybunały					
<ul style="list-style-type: none"> władza sądownicza wymiar sprawiedliwości Sąd Najwyższy sądownictwo powszechne sądy wojskowe sądownictwo administracyjne Trybunał Stanu Trybunał Konstytucyjny Krajowa Rada Sądownictwa 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „sąd”, „sędzia”, „trybunał”, „władza sądownicza”; podaje przykłady konstytucyjnych zasad regulujących funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce; wymienia rodzaje sądów powszechnych; rozpoznaje przykłady stosowania zasady dwuinstancyjności; podaje przykłady spraw rozstrzyganych przez Trybunał Stanu i Trybunał Konstytucyjny w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „wymiar sprawiedliwości”, „sądy powszechne”, „sądy administracyjne”, „sądownictwo konstytucyjne”; wyjaśnia, na czym polega różnica między władzą sądowniczą a wymiarem sprawiedliwości; charakteryzuje konstytucyjne zasady regulujące funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce: <ul style="list-style-type: none"> zasadę niezawisłości sędziów, zasadę niezależności sądów, zasadę udziału obywateli w postępowaniu sądowym, zasadę jednolitości sądów, zasadę prawa do sądu, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziowskiej; omawia zasady powoływania członków Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; przedstawia procedurę postawienia w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu; omawia procedurę kontroli konstytucyjności źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej; charakteryzuje strukturę Krajowej Rady Sądownictwa i przedstawia procedurę powoływania jej członków; interpretuje przepisy prawne Konstytucji RP i innych aktów 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zasady powoływania ławników w postępowaniu sądowym; wyjaśnia znaczenie Trybunału Konstytucyjnego w polskim systemie prawnym, odwołując się do przykładów spraw rozstrzygniętych przez ten organ; gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego; odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i trybunałów w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania władzy sądowniczej w Polsce oraz problemów związanych z jej działalnością.

		<ul style="list-style-type: none"> - zasadę jawności postępowania sądowego; ▪ omawia strukturę sądownictwa w Polsce; ▪ wymienia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; ▪ przedstawia strukturę Sądu Najwyższego; ▪ wymienia zadania sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych; ▪ charakteryzuje zadania i strukturę sądownictwa administracyjnego; ▪ wymienia kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> normatywnych odnoszące się do sądów i trybunałów; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i trybunałów w Polsce. 		
Temat lekcji: Organy kontroli państwowej i ochrony prawa					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Najwyższa Izba Kontroli ▪ Rzecznik Praw Obywatelskich ▪ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji ▪ Instytut Pamięci Narodowej ▪ prokuratura 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia konstytucyjne organy kontroli państwowej i ochrony prawa; ▪ rozpoznaje działania właściwe dla poszczególnych organów kontroli państwowej i ochrony prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres kontroli przeprowadzanych przez ten organ; ▪ charakteryzuje sposób powoływania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przedstawia jego zadania i formy podejmowanych przez niego aktywności; ▪ wymienia zadania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji; ▪ podaje zadania Instytutu Pamięci Narodowej; ▪ charakteryzuje strukturę prokuratury i wymienia jej zadania; ▪ przedstawia obowiązki prokuratora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia wymogi, które musi spełnić osoba składająca skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ interpretuje przepisy prawne <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do organów kontroli państwowej i ochrony prawa; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia organizację Najwyższej Izby Kontroli; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat np.: <ul style="list-style-type: none"> - zakresu wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK i jej wyników, - zadań i form aktywności Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat różnorodnych form aktywności Instytutu Pamięci Narodowej, w tym procedury lustracyjnej; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania organów kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce oraz problemów związanych z ich działalnością, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Samorząd terytorialny w Polsce					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ gmina ▪ powiat ▪ województwo ▪ zadania samorządów terytorialnego ▪ budżet samorządu terytorialnego ▪ nadzór nad samorządem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „gmina”, „powiat”, „województwo”, „wójt”, „rada gminy”; ▪ rozpoznaje przykłady zadań jednostek samorządu terytorialnego w Polsce; ▪ określa, w granicach których jednostek samorządu terytorialnego w Polsce leżą jego szkoła i miejsce zamieszkania; ▪ podaje przykładowe źródła dochodów gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest samorząd terytorialny; ▪ przedstawia na wybranych przykładach polskie tradycje samorządowe; ▪ charakteryzuje zasady regulujące działania samorządu terytorialnego w Polsce [zasady subsydiarności i decentralizacji]; ▪ omawia zadania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce [zadania własne, zlecone, powierzone]; ▪ charakteryzuje strukturę i kompetencje organów samorządu terytorialnego [w gminie, powiecie i województwie]; ▪ wymienia źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego; ▪ omawia zasady tworzenia i uchwalania budżetu jednostek samorządu terytorialnego; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje polskie tradycje samorządowe; ▪ przedstawia uprawnienia nadzorcze premiera, wojewody i regionalnych izb obrachunkowych wobec organów samorządu terytorialnego; ▪ interpretuje przepisy prawne interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ prezentuje procedury uchwalania i realizacji oraz strukturę budżetu swojej gminy [w tym źródła dochodów, wydatki, formy kontroli wydatkowania środków publicznych]; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje organizację władzy samorządowej w gminach różnego typu; ▪ przedstawia zasady rozdzielania subwencji ogólnej; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na której terenie znajduje się jego szkoła. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje przykładowy wniosek dotyczący budżetu partycypacyjnego swojej gminy; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania i problemów związanych z działalnością samorządu terytorialnego w Polsce, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania i problemów związanych z działalnością samorządu terytorialnego w Polsce.

		<ul style="list-style-type: none"> znajduje informacje na temat dochodów gminy, w której mieszka / w której znajduje się jego szkoła. 	<p>prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej.</p>		
III. Polityki publiczne					
Temat lekcji: Polityki publiczne					
<ul style="list-style-type: none"> polityki publiczne uczestnicy polityk publicznych etapy polityk publicznych rodzaje polityk publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady realizowanych w Polsce polityk publicznych; wskazuje przykłady świadczeń publicznych [usług społecznych, usług socjalnych]. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są polityki publiczne; wyróżnia rodzaje polityk publicznych; wymienia podmioty polityk publicznych; wskazuje czynniki kształtujące polityki publiczne; podaje główne zasady polityk publicznych w Polsce; wymienia narzędzia i instrumenty umożliwiające realizację polityk publicznych; podaje kryteria oceny programów publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia proces tworzenia i realizacji polityk publicznych; analizuje przebieg wybranego programu publicznego i jego rezultaty; podaje przykłady działań państwa, w ramach których organy władzy wykorzystują poszczególne instrumenty realizacji polityk publicznych; odczytuje ze prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych polityk publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów [wewnętrznych i zewnętrznych] na kształt polityk publicznych; wskazuje czynniki wpływające na dobór instrumentów realizacji polityk publicznych; odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych polityk publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat wybranej polityki publicznej lub konkretnego programu publicznego; organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad realizacji i problemów dotyczących polityk publicznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Finanse publiczne					
<ul style="list-style-type: none"> finanse publiczne dług publiczny polityka fiskalna budżet strategie rozwoju gospodarczego ustawa budżetowa dochody i wydatki 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „budżet państwa”, „rok budżetowy”; podaje przykłady dochodów budżetu państwa; podaje przykładowe kierunki wydatków budżetowych państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady środków publicznych; wymienia przykłady działań podejmowanych przez organy władzy w sektorze finansów publicznych; podaje przykłady podmiotów z sektora finansów publicznych; wymienia podstawowe organy i instytucje państwa zarządzające środkami publicznymi; podaje główne źródła wpływów budżetowych; wskazuje główne kierunki wydatków z budżetu centralnego. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje podstawowe funkcje polityki fiskalnej państwa; porównuje aktywną i pasywną politykę fiskalną państwa, wskazując źródła i konsekwencje każdej z nich; porównuje sposób uchwalania ustawy zwykłej i ustawy budżetowej; odczytuje ze prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy] informacje dotyczące finansów publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny i konsekwencje powstania długu publicznego; odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, tabele i wykresy] informacje dotyczące finansów publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat wybranego zagadnienia dotyczącego finansów publicznych; organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące problemów związanych z finansami publicznymi w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Gospodarka i rozwój					
<ul style="list-style-type: none"> polityka gospodarcza modele polityki gospodarczej rozwój regionalny polityka przemysłowa gospodarka żywnościowa ochrona środowiska badania i innowacje 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „gospodarka wolnorynkowa”, „popyt”, „podaż”, „własność prywatna”; podaje przykłady aktywności państwa w obszarze gospodarki. 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo postuguje się terminami: „wolność konkurencji”, „produkt krajowy brutto”, „polityka regionalna”; wskazuje czynniki wpływające na politykę gospodarczą państwa; wymienia podstawowe cechy dwóch podstawowych modeli polityki gospodarczej państwa [gospodarki centralnie sterowanej, gospodarki rynkowej]; wskazuje i omawia główne cele i kierunki strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego; wymienia główne cele i aspekty polityki: <ul style="list-style-type: none"> regionalnej, przemysłowej, w zakresie gospodarki żywnościowej, w zakresie ochrony środowiska, w zakresie badań i innowacji. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia funkcje polityki gospodarczej państwa; analizuje i ocenia główne założenia strategii rozwoju Polski; analizuje główne instrumenty polityki regionalnej; odczytuje ze prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące gospodarki i rozwoju gospodarczego. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje z różnych perspektyw wady i zalety poznanych modeli polityki gospodarczej państwa; omawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki gospodarczej państwa polskiego; przedstawia uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne wpływające na realizację strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego; porównuje różne modele polityki przemysłowej; odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, teksty normatywne, tabele i wykresy, plakaty] informacje dotyczące gospodarki i rozwoju. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat wybranej polityki publicznej; bierze aktywny udział w dyskusji na temat wybranej polityki publicznej państwa polskiego, budując argumenty i kontrargumenty.

IV. Polska po 1989 roku

Temat lekcji: Spuścizna po PRL

<ul style="list-style-type: none"> ustrój PRL konstytucja stalinowska reforma rolna nacjonalizacja przemysłu bunt społeczny socrealizm 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „kolektywizacja”, „nacjonalizacja”, „hegemonia partii komunistycznej”; podaje przykłady postaw oraz zjawisk społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych charakterystycznych dla okresu PRL; wskazuje przykłady postaci, które odegrały kluczowe role w procesie demontażu rządów komunistycznych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „nomenklatura”, „opór społeczny”; wymienia podstawowe uwarunkowania, które doprowadziły do uformowania się systemu komunistycznego w Polsce; podaje podstawowe cechy ustroju PRL w obszarach politycznym, gospodarczym i kulturowym; wskazuje przykłady sztuki socrealistycznej; wymienia główne kryzysy władzy komunistycznej w Polsce [lata 1956, 1968, 1970, 1976, 1980]. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia konsekwencje nacjonalizacji przemysłu i handlu oraz kolektywizacji rolnictwa; odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące problemów III RP wywodzących się z okresu PRL. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje poszczególne fazy funkcjonowania systemu komunistycznego w Polsce; przedstawia przyczyny, przebieg i skutki kolejnych kryzysów władzy komunistycznej w Polsce; dokonuje krytycznej analizy przepisów prawnych z konstytucji stalinowskiej wprowadzonej w Polsce; odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące problemów III RP wywodzących się z okresu PRL. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat spuścizny PRL; bierze aktywny udział w dyskusji na temat wybranych problemów wynikających ze spuścizny PRL, budując argumenty i kontrargumenty; na podstawie dostępnej literatury dokonuje krytycznej analizy zróżnicowanych ocen epoki tzw. Polski Ludowej formułowanych w polskiej przestrzeni publicznej.
--	---	--	---	---	---

Temat lekcji: Transformacja ustrojowa

<ul style="list-style-type: none"> pierestrojka obrad Okrągłego Stołu wybory czerwcowe Jesień Narodów gruba kreska wojna na górze dekomunizacja lustracja 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „gruba kreska”, „wojna na górze”, „przyspieszenie”; podaje rok utworzenia NSZZ Solidarność; podaje przykłady postanowień Okrągłego Stołu; wskazuje rok, w którym odbyły się obrady Okrągłego Stołu. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe założenia polityki Michała Gorbaczowa; przedstawia genezę powstania i główne etapy działalności NSZZ „Solidarność”; wymienia główne postanowienia porozumień zawartych podczas obrad Okrągłego Stołu; omawia główne etapy procesu demokracji państwa polskiego w latach 1989–1991; przedstawia główne cechy modelu dekomunizacji i lustracji realizowanego w Polsce; wymienia główne przyczyny i przejawy tzw. wojny na górze w Polsce; przedstawia rolę Jana Pawła II i Lecha Wałęsy w procesie transformacji ustrojowej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia główne elementy sporu dotyczącego oceny tzw. porozumień okrągłostołowych w Polsce; dokonuje krytycznej analizy roli Michała Gorbaczowa w procesie dekomunizacji Europy Środkowo-Wschodniej; odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące przebiegu transformacji ustrojowej w Polsce i innych państwach europejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje krytycznej analizy procesu demokracji w Polsce z przełomu lat 80. i 90. XX w., w tym ocenia społeczno-ekonomiczne, polityczne i kulturowe skutki tych przemian porównuje przebieg procesu dekomunizacji w Polsce i wybranych państwach europejskich; odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, plakaty, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące przebiegu transformacji ustrojowej w Polsce i innych państwach europejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie dostępnej literatury dokonuje prezentacji i oceny różnych poglądów na kwestie rozliczenia okresu PRL oraz przebiegu transformacji ustrojowej [w tym lustracji]; ocenia wybrane modele dekomunizacji i lustracji, budując argumenty i kontrargumenty.
---	--	---	--	---	--

Temat lekcji: Partie polityczne

<ul style="list-style-type: none"> cechy i funkcje partii politycznych rodzaje partii politycznych systemy partyjne polska scena polityczna po 1989 r. finansowanie partii politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo posługuje się terminami: „partia polityczna”, „program polityczny”; podaje przykłady działań podejmowanych przez partie polityczne; omawia zasady tworzenia i finansowania partii politycznych w Polsce; wymienia partie polityczne reprezentowane w polskim parlamencie oraz polityków stojących na ich czele. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy i funkcje partii politycznych; podaje podstawowe kryteria klasyfikacji partii politycznych; wymienia główne etapy kształtowania się systemu wielopartyjnego w Polsce; analizuje przepisy z Konstytucji RP dotyczące pluralizmu politycznego; przedstawia pozycję poszczególnych partii politycznych w Polsce w świetle wyników ostatnich wyborów parlamentarnych. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia systemy partyjne charakterystyczne dla państw demokratycznych i niedemokratycznych; interpretuje przepisy prawne z Ustawy o partiach politycznych; odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym schemat Nolana] informacje dotyczące partii politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje modele systemów partyjnych, uwzględniając czynniki mające wpływ na ich powstanie i skutki polityczne; przedstawia i analizuje kryteria klasyfikacji partii politycznych w Polsce; dokonuje krytycznej oceny zasad finansowania partii politycznych w Polsce; dokonuje krytycznej analizy wybranych przepisów statutów partii politycznych działających w Polsce; odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym schemat Nolana] informacje dotyczące partii politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące funkcjonowania partii politycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; gromadzi, analizuje, ocenia i prezentuje informacje na temat funkcjonowania partii politycznych w Polsce – dawniej i współcześnie.
--	---	--	--	--	--

Temat lekcji: Transformacja gospodarcza

<ul style="list-style-type: none"> ▪ gospodarka centralnie sterowana ▪ plan Balcerowicza ▪ prywatyzacja ▪ powszechne uwłaszczenie ▪ reprivatyzacja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „reprivatyzacja”, „nomenklatura”; ▪ podaje przykłady zmian, które zaszły w gospodarce polskiej po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się terminami: „powszechne uwłaszczenie”, „privatyzacja”, „restrukturyzacja”; ▪ podaje podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej; ▪ wymienia podstawowe aspekty kryzysu gospodarczego w latach 80. XX wieku; ▪ przedstawia podstawowe założenia tzw. planu Balcerowicza; ▪ podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu prywatyzacji w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia skutki społeczne i ekonomiczne funkcjonowania gospodarki centralnie sterowanej; ▪ podaje przykłady reform gospodarczych przeprowadzonych w PRL w latach 80.; ▪ przedstawia krótkofalowe i długofalowe skutki społeczne i ekonomiczne realizacji tzw. planu Balcerowicza; ▪ wymienia różne formy prywatyzacji; ▪ przedstawia założenia i skutki Programu Powszechnej Prywatyzacji; ▪ wyjaśnia, jaka jest różnica między pojęciami „privatyzacja” i „reprivatyzacja”; ▪ wymienia negatywne i pozytywne skutki reprivatyzacji w Polsce; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące procesu transformacji gospodarczej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje różnice między modelami gospodarki komunistycznej wdrożonymi w Polsce i ZSRS; ▪ przedstawia założenia i skutki Programu Powszechnej Prywatyzacji; ▪ omawia główne kwestie podnoszone w sporze dotyczącym procesu transformacji w Polsce postkomunistycznej; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące procesu transformacji gospodarczej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat transformacji gospodarczej w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, selekcjonuje i prezentuje informacje na temat wybranych zagadnień dotyczących procesu transformacji gospodarczej w Polsce.
Temat lekcji: Postkomunizm					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ aspekty postkomunizmu ▪ uwłaszczenie nomenklatury ▪ kapitalizm polityczny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia premierów i prezydentów III RP, w tym tych wywodzących się ze środowisk postkomunistycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe przejawy postkomunizmu; ▪ dostrzega przejawy tzw. kapitalizmu politycznego; ▪ przedstawia sylwetki polityczne wszystkich prezydentów III RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia przyczyny, przejawy i społeczno-ekonomiczne skutki kapitalizmu politycznego; ▪ omawia zmiany na polskiej scenie politycznej, do których doszło w 2. poł. lat 90. XX w.; ▪ charakteryzuje polską scenę polityczną u progu XXI w.; ▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące zjawiska postkomunizmu w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje różne aspekty zjawiska postkomunizmu; ▪ analizuje główne kwestie podnoszone w sporze dotyczącym oceny III RP; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące zjawiska postkomunizmu w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat przyczyn, przejawów i skutków postkomunizmu w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując argumenty i kontrargumenty; ▪ gromadzi, selekcjonuje i prezentuje informacje na temat wybranych zagadnień dotyczących różnych form postkomunizmu w Polsce.
Temat lekcji: Polska w XXI wieku					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ rewolucja moralna ▪ IV Rzeczpospolita ▪ spory i konflikty w polskiej polityce po 2005 r. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne przemiany polityczne w Polsce w pierwszej i drugiej dekadzie XXI w.; ▪ podaje przykłady problemów będących przyczynami sporu między PO i PiS; ▪ podaje podstawowe informacje na temat katastrofy smoleńskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje podstawową oś podziałów politycznych w Polsce w pierwszej dekadzie XXI w.; ▪ omawia główne założenia koncepcji IV RP i wskazuje promujące ją środowiska polityczne; ▪ przedstawia przejawy i przyczyny sporu między PO i PiS; ▪ prezentuje przykłady konfliktów politycznych w Polsce po wyborach w 2005 r. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia przyczyny, przejawy i konsekwencje podziałów politycznych w Polsce w pierwszej dekadzie XXI w.; ▪ analizuje wyniki wyborów parlamentarnych w 2005 r., wskazując ich konsekwencje polityczne; ▪ porównuje sylwetki i poglądy polityczne Jarosława Kaczyńskiego i Donalda Tuska; ▪ przedstawia przyczyny i skutki przedwcześniejszych wyborów parlamentarnych w Polsce w 2007 r.; ▪ omawia główne kwestie podnoszone w politycznym sporze wokół katastrofy smoleńskiej; ▪ charakteryzuje zmiany polityczne, do których doszło w Polsce w latach 2010 i 2015; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje tzw. partie protestu funkcjonujące na polskiej scenie politycznej w XXI w.; ▪ wyjaśnia istotę tzw. sporu o samolot oraz sporu krzesło; ▪ analizuje przyczyny zwycięstw wyborczych PiS od 2015 r.; ▪ odczytuje ze złożonych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych aspektów życia politycznego w Polsce w XXI w. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji dotyczącej oceny wydarzeń politycznych w Polsce w XXI w.; ▪ gromadzi, selekcjonuje i prezentuje informacje na temat wybranych aspektów sporów politycznych w Polsce w XXI w.

			<ul style="list-style-type: none">▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych fragmentów programów wyborczych partii politycznych oraz innych elementów kampanii wyborczych;▪ odczytuje z prostych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy, w tym wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące wybranych aspektów życia politycznego w Polsce w XXI w.		
--	--	--	--	--	--

Wymagania edukacyjne historia/ edukacja obywatelska/wos

1. Nauczyciele na początku września w danym roku szkolnym informują uczniów o wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez nich poszczególnych rocznych ocen klasyfikacyjnych.
2. W ocenianiu bieżącym obowiązują następujące kryteria przeliczenia wyniku procentowego na stopnie.

%	ocena
0 - < 30	niedostateczny (1)
30 – < 50	dopuszczający (2)
50 - < 75	dostateczny (3)
75 - < 90	dobry (4)
90 - < 99	bardzo dobry (5)
99 - < 100	celujący (6)

3. Oceny bieżące ustalane są w skali wagowej od 1 do 4.
4. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia:
 - prace klasowe (waga- 4),
 - sprawdziany (waga- 3),
 - kartkówki zapowiedziane i niezapowiedziane (waga- 1- 2),
 - wypracowania (waga- 2),
 - referaty (waga- 2),
 - prezentacje (waga- 1- 2),
 - projekty (waga- 3),

- zadania domowe (waga- 1),
 - odpowiedzi ustne (waga- 1- 2),
 - praca z tekstem źródłowym (waga- 1),
 - prasówka (waga- 2).
5. Jeżeli uczeń nie spełnia wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą, nauczyciel przedmiotu informuje o tym ucznia oraz jego rodziców przez dziennik elektroniczny nie później niż ostatniego dnia pierwszego semestru.
 6. Jeżeli frekwencja ucznia na danym przedmiocie w pierwszym semestrze nie przekroczyła 50% lub uczeń nie uzyskał ocen z wymaganych form sprawdzania wiedzy i umiejętności, nauczyciel przedmiotu informuje o tym ucznia oraz jego rodziców przez dziennik elektroniczny nie później niż ostatniego dnia pierwszego semestru.
 7. Ocenę roczną ustala nauczyciel na podstawie stopnia realizacji wymagań edukacyjnych, uwzględniając średnią ważoną ocen bieżących, w zależności od tego, do którego przedziału należy ta średnia:

średnia ważona	ocena roczna
5,55 – 6	celujący
4,60 -5,54	bardzo dobry
3,65 – 4,59	dobry
2,70 – 3,64	dostateczny
2,00 – 2,69	dopuszczający
1 – 1,99	niedostateczny

8. Przewiduje się stosowanie skrótu „nb”, który informuje o nieobecności ucznia na zaliczeniu, lub „bp”, jeżeli uczeń nie oddał pracy w wyznaczonym terminie.

9. Uczeń nieobecny na pracy klasowej, sprawdzianie lub zapowiedzianej kartkówce, jest zobowiązany niezwłocznie po powrocie do szkoły ustalić z nauczycielem termin sprawdzenia wiedzy. Jeśli nie zgłosi się w ustalonym terminie, to pisze zaległą pracę na najbliższej lekcji danego przedmiotu.
10. Kartkówki obejmują tematykę związaną z bieżącym materiałem (tj. z trzech ostatnich jednostek lekcyjnych) mogą odbywać się w formie ustnej i pisemnej bez zapowiedzi.
11. Uczeń ma możliwość korzystania z następujących przywilejów:
 - a) „szczęśliwego numerka” zwalniającego z odpowiedzi ustnej i pisemnej, z wyjątkiem zapowiedzianych form sprawdzania wiedzy,
 - b) „n-ki” usprawiedliwiającej brak przygotowania na lekcji przysługującej w licznie jedna na semestr.
12. Uczeń ma możliwość poprawy oceny wyłącznie z pracy klasowej i sprawdzianu. Termin poprawy uzgadnia z nauczycielem przedmiotu.
13. Prace pisemne po ocenieniu nauczyciel udostępnia do wglądu, omawia błędy, a następnie przechowuje je do końca roku szkolnego i udostępnia w razie potrzeby rodzicom lub opiekunom prawnym ucznia.